

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo valdybai
E. pristatymo informacinė sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL PSICHOLOGŲ PRAKTINĖS VEIKLOS ĮSTATYMO PROJEKTO

2017 m. gruodžio d. Nr. 4-01-

Vadovaudamiesi Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2017 m. gruodžio 4 d. prašymą, atlikome Lietuvos Respublikos psichologų praktinės veiklos įstatymo projekto Nr. XIII P-685(2)¹ (toliau – Projektas) antikorupcinį vertinimą.

Pažymime, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba antikorupciniu požiūriu įvertino ankstesnį Projekto variantą² ir pateikė antikorupcinio pobūdžio pastabas³, į kurias atsižvelgta rengiant naujos redakcijos Projektą. Kita vertus, atsižvelgdami į tai, kad Projekte atsirado naujų nuostatų, kurios nebuvo antikorupciniu požiūriu vertintos anksčiau, siekdami aiškesnio teisinio reguliavimo ir iki minimumo sumažinti korupcijos rizikos veiksnius, teikiame Projektui šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 15 straipsnyje reglamentuojama Lietuvos psichologų sąjungos (toliau – Sąjunga) vienasmenio vadovo – Sąjungos prezidento – paskyrimo tvarka, jo funkcijos, teisės ir pareigos, tačiau nėra nustatyti reikalavimai šias pareigas einančio asmens reputacijai, išsilavinimui ar darbo patirčiai, nėra ribojimų kadencijų skaičiui.

Pažymėtina, kad pagal Projekto nuostatas be kitų funkcijų Sąjunga ir jos struktūriniai vienetai atliks valstybės deleguotas psichologų praktinės veiklos licencijavimo funkcijas, todėl mūsų nuomone, Sąjungos vadovo pareigas turi eiti tik nepriekaištingos reputacijos asmuo,

¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/fcd89860cb6811e782d4fd2c44cc67af?jfwid=-wbkgqkrq3>.

² Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a0916ea034b511e79f4996496b137f39?jfwid=-wbkgqkrq3>.

³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/4f231110500b11e78869ae36ddd5784f?jfwid=-wbkgqkrq3>.

atitinkantis aukščiausius skaidrumo reikalavimus. Taip pat manome, kad vadovaujančias pareigas einančių asmenų kadencijų skaičiaus ribojimas yra viena iš atsparumo korupcijai priemonių, mažinančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, užkertančių kelią asmeninių ilgalaikių ryšių, kurie trukdo priimti objektyvius sprendimus, susiformavimui, užtikrinančių skaidresnę institucijų veiklą ir didinančių visuomenės pasitikėjimą jomis.

Siekdami išvengti korupcijos rizikos veiksnių, siūlome Projekte nustatyti Sąjungos prezidento kadencijų trukmę bei skaičių ir įtvirtinti, kad Sąjungos prezidentas turi atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, kurie numatyti Projekto 18 straipsnio 7 dalyje.

Pateiktos pastabos ir pasiūlymai taip pat taikytini Projekto 16 straipsnyje nurodytiems Sąjungos valdybos nariams.

2. Projekto 17 straipsnyje reglamentuojama Sąjungos Etikos komiteto (toliau – Etikos komitetas) veikla, tačiau šiame straipsnyje pasigendama nuostatų, nustatančių Etikos komiteto narių skaičių, paskyrimo ir atšaukimo tvarką, jų atitiktį teisės aktų reikalavimams. Taip pat nėra aišku, kieno patvirtintais nuostatais Etikos komitetas vykdys savo veiklą.

Atsižvelgdami į išdėstytas pastabas ir siekdami skaidresnio Etikos komiteto veiklos teisinio reguliavimo, siūlome tobulinti Projekto 17 straipsnį.

3. Projekto 18 straipsnio 3 dalyje nustatyta vieno iš Sąjungos organų – Psichologų licencijavimo komisijos (toliau – Licencijavimo komisija) sudarymo tvarka, pagal kurią ši komisija sudaroma iš devynių narių: šešis narius deleguoja atitinkamos ministerijos, du narius deleguoja skirtingi universitetai, vieną narį deleguoja Sąjungos valdyba. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Projekto 18 straipsnio 3 dalies 2 punktą, to paties universiteto atstovai negali būti Licencijavimo komisijos nariais dvi kadencijas iš eilės, išskyrus atvejus, kai kitaip negalima sudaryti Licencijavimo komisijos, tačiau šis ribojimas nėra nustatytas ministerijų ar Sąjungos valdybos deleguotiems nariams.

Mūsų nuomone, Licencijavimo komisijos narių kadencijų skaičiaus ribojimas ir narių kaitumas užtikrina skaidresnę komisijos veiklą, todėl antikorupcinio požiūriu vertintinas teigiamai. Kita vertus svarstyтина, ar nustatytas ribojimas vien tik universitetų atstovams atitinka proporcingumo ir lygiateisiškumo principus. Atsižvelgdami į tai, siūlome nustatyti kadencijų ribojimą visiems Licencijavimo komisijos nariams.

4. Projekto 18 straipsnio 7 dalies 3 ir 5 punktuose įtvirtinta, kad psichologas negali būti laikomas nepriekaištingos reputacijos ir skiriamas Licencijavimo komisijos nariu, jeigu: (3) jam už Psichologų profesinės etikos kodekso pažeidimus Licencijavimo komisijos sprendimu panaikintas psichologo praktinės veiklos licencijos galiojimas ir nuo šio sprendimo priėmimo nepraėjo penkeri metai; (5) Etikos komiteto pripažintas pažeidusiu Psichologų profesinės etikos kodeksą.

Analizuojant šiuos du punktus, kyla neaiškumų, ar jie yra suderinti tarpusavyje. Pažymėtina, kad Projekto 17 straipsnyje nustatytas baigtinis Etikos komiteto funkcijų sąrašas – nagrinėti skundus dėl galimų psichologų praktinės veiklos etikos pažeidimų ir dėl šių pažeidimų teikti Licencijavimo komisijai išvadas. Etikos komitetui padarius išvadą, kad psichologas pažeidė Psichologų profesinės etikos kodekso nuostatas ir šios išvados pagrindu Licencijavimo komisijai priėmus sprendimą panaikinti psichologo praktinės veiklos licencijos galiojimą, psichologas nuo šio sprendimo priėmimo dienos penkerius metus negali būti Licencijavimo komisijos nariu. Tuo tarpu kitais atvejais, kai Etikos komitetas padaro išvadą, kad psichologas pažeidė Psichologų profesinės etikos kodekso nuostatas, bet psichologui nėra panaikinamas praktinės veiklos licencijos galiojimas (kas savaime suponuoja, kad pažeidimai yra švelnesnio pobūdžio) psichologas neribotą laiką negali būti Licencijavimo komisijos nariu. Atsižvelgiant į tai, svarstyтина, ar ribojimas būti Licencijavimo komisijos nariu proporcingas padarytiems pažeidimams.

Siekdami aiškesnio teisinio reguliavimo, siūlome tarpusavyje suderinti Projekto 18 straipsnio 7 dalies 3 ir 5 punktus.

5. Projekto 18 straipsnio 7 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad psichologas negali būti laikomas nepriekaištingos reputacijos ir skiriamas Licencijavimo komisijos nariu, jeigu jis įstatymų nustatyta tvarka pripažintas kaltu dėl kito, negu nurodyta šios dalies 1 punkte, tyčinio nusikaltimo, – kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas. Pažymėtina, kad siūlomas teisinis reguliavimas neapims asmenų, kurie nuteisti už korupcinio pobūdžio baudžiamuosius nusižengimus, kuriuos galimai padaryti yra realesnė tikimybė nei padaryti nusikaltimą vykdant Licencijavimo komisijos nario funkcijas.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, ir siekdami užtikrinti, kad Licencijavimo komisijos nario pareigas eitų net ir smulkesnei korupcijai atsparesni asmenys, siūlome papildyti Projekto 18 straipsnio 7 dalies 2 punktą ir nustatyti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus įtraukiant nuteisimą už korupcinio pobūdžio baudžiamuosius nusižengimus.

6. Projekto VI skyriuje nustatyta užsienio piliečių teisė laikinai ir kartais teikti psichologines paslaugas ir verstis psichologo praktine veikla įsisteigus Lietuvoje. Šio skyriaus 21 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad psichologo praktinės veiklos laikinumą (vienkartiškumą) pagal laikinumo (vienkartiškumo) vertinimo kriterijus vertina Licencijavimo komisija, tačiau Projekte šie kriterijai neapibrėžti, neatskleistas jų turinys, nėra nustatyta, kas šiuos kriterijus turėtų patvirtinti, o taip pat nėra pilnai aišku, ar asmeniui neatitikus laikinumo (vienkartiškumo) vertinimo kriterijų, jis negalėtų teikti psichologinių paslaugų.

Teisės aktuose nesant aiškių vertinimo kriterijų, sprendimą priimančiam subjektui suteikiama per plati diskrecija spręsti, ar psichologo praktinė veikla atitinka laikinumo (vienkartiškumo) reikalavimus, – tai laikytina korupcijos rizikos veiksmu.

7. Toliau pateikiame pastabas nesusijusias su korupcijos rizika:

7.1. Projekto 8 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad licencijos galiojimas sustabdomas, kai per Licencijavimo komisijos nustatytą terminą nepašalinami deklaratijos (pranešimo) trūkumai ir (arba) Licencijavimo komisijai nepranešama apie šių trūkumų pašalinimą šio straipsnio 6 dalyje nurodytu atveju. Atkreiptinas dėmesys, kad minėto straipsnio 6 dalyje reglamentuojama licencijos galiojimo atnaujinimo, kai ji sustabdoma licencijos turėtojo prašymu, tvarka, o ne atvejai, kuomet licencija sustabdoma dėl nepašalintų trūkumų.

7.2. Projekto 18 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Licencijavimo komisijos sprendimai priimami visų komisijos narių balsų dauguma. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamas yra Licencijavimo komisijos pirmininko balsas. Atsižvelgiant į šias nuostatas ir tai, kad Licencijavimo komisija sudaroma iš devynių narių, darytina išvada, jog Licencijavimo komisijos sprendimas laikomas priimtu, jeigu už jį balsavo ne mažiau kaip penki komisijos nariai, nepriklausomai nuo posėdyje dalyvavusių narių skaičiaus. Dėl šios priežasties, atvejai, kuomet balsai pasiskirstytų po lygiai ir lemiamas būtų komisijos pirmininko balsas, yra neįmanomi, todėl svarstyтина, ar reikalinga tai reglamentuojanti nuostata. Kita vertus, jeigu Projekto rengėjai turėjo omenyje, kad Licencijavimo komisijos sprendimai priimami visų komisijos posėdyje dalyvaujančių narių balsų dauguma, tuomet manome, jog yra būtina nustatyti minimalų posėdžiuose dalyvaujančių komisijos narių skaičių (kvorumą).

Direktorius

Saulius Urbanavičius